

45652

II.

P E S M I.

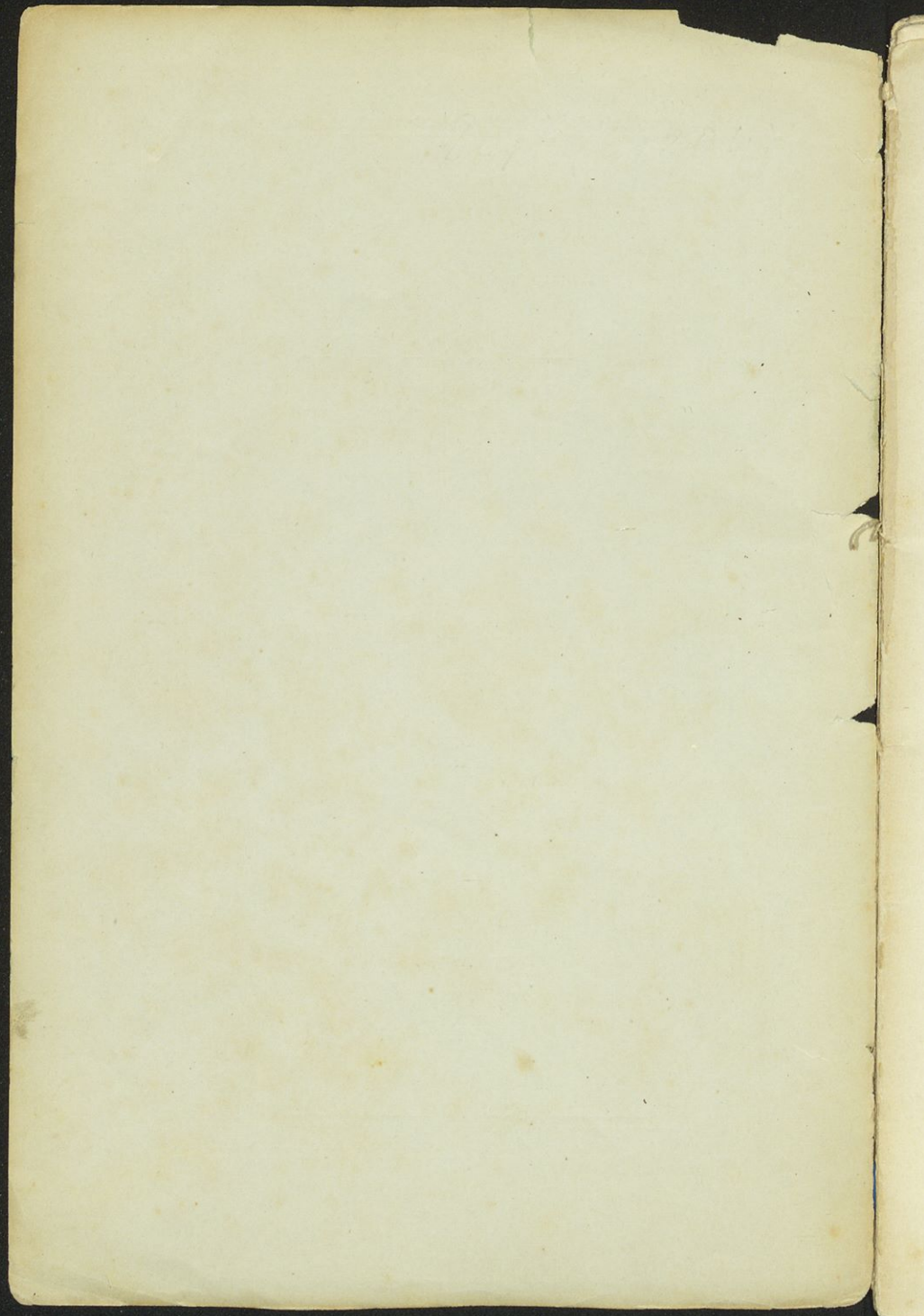
ZLOŽIL

J. T. TURKUŠ.

GRADEC.

ZALOŽIL PISATELJ.

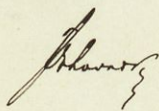
1892.

P E S M I.

ZLOŽIL

J. T. TURKUŠ.

GRADEC.

ZALOŽIL PISATELJ.

1892.

45652

030049316

C. k. vseuč. tiskarna „Styria“.

P E S M I.

1887

Posveta.

Navdušil ni me v sanjah Orfej pevec,
Učeč me, da ubiram lire strune;
Zamaknjen nisem gledal divne muze,
Teščeč se valčkom rajske poezije
Ob bistrem viru svete Hipokrene;
Ni vdihol mi Apolon petja iskre,
Da klije, zažari se, več ne vgasne:
A v prsih srce — slast, gorjé čuteče —
Mogočna moč, ta moč nepremagljiva,
Me vabi, miče i drvi me k petju,
Da prejmem liro v tihej poznej noči,
Ko, pozabivši skrb, vse mirno spi;
Da iščem v strunah si tešilne moči,
Ko dne radost, življenja hrum kipí. —

I kakor ptič, v zelenja senci skrit,
Žvrli radostno i bolestno toži,
Tako zdaj moje strune zadonijo
I v sladki harmoniji se glasijo
Enako korom svetih angelov,
Ki v večnem blaženstvu pojó „hozana“;
Zdaj zopet polne strupa zabrenčijo,
Ki diha ga trpina skleča rana.
I noč i dan rodi se pesmica
Ter „nulla dies sine linea“.

Juterna molitev.

☉ veličastno solce, solnce krasno!
Ti se oznanjaš v blesku veličanskem
Tam skozi zlata vrata jutra mladega,
Na koja milijarde rok delavnih trka.
I kakor kralja v čarobnem ornatu,
Ki se iskri mu s krone tisoč žarkov,
Te spremljajo gigantiške podobe:
Na konjih vitezi obrazov strogih
V orožji bojnem, v rokah svitli meč,
Na glavah pak čelade plameneče.
Za njimi zali paži nežnih lic
Spremljaje žene i device mile
V opravi čarobnoj; tem divnim vilam
Tekó s temena zlatih las valovi,
Kakor je davni slikajo rodovi.

Sedaj se zažaré demanti krone;
I vstaja se i dviga na prestolu
Mogočni kralj, ki šest ognjenih konj,
Z nogo teptaje i glavo stresaje,
Ga vleče med pršečim žarnim zlatom.

Obdajajo ga veličastni levi
I dvornikov i straž nebrojni tropi,
Ki v zlatu se bliščé i vid temnijo,
Ko meči, kopja v žarih se iskrijo.

Oči strmeč pobesim, bore človek,
Odkrijem se i v prah na tla pokleknem
Ter molim tebe, vsemogočni Bog!
En demant sam, ki plašča rob ti diči,
Upogne svojim bleskom v prah koleno,
Ki ne šibí pred kralji se svetá.
Nerazumljivi, mili, večni Bog!
Moleč oklenjam tu se tvojih nog! —

Na grobéh.

Od mesta hrupno delujočega
Do mesta tiho mirujočega
Le sto stopinj. Tam strast divjá peneča,
Mirú pokoja tu je tiha sreča.
Tam godba, slast življenja tam kipi,
Tu nič tišine smrtne ne budi.

Tam skrb i težnja tisoče drvi,
Tu smrti plen brezskrbno spanje spi.
Demantov žare tam oči iskrijo,
Zatisnjene tu sladko spanje spijo.
Tam srca zjeda kan, zavist stanov,
Tu vse objema mrzle zemlje krov.
Tam v divjem črtu se bijó rodovi,
Tu spé pozabljeni svetá bogovi.
Tam dvigajo palače se visoke,
A tukaj rakve se vrsté globoke;
Tam zlato visočine streh zlatí,
Tu tmina noči celice temni;
Slaví se tam rasti i lic krasota,
I tu je črvom plen kraljic lepota. —

Kaj bleska, kamna dragocenega
Tu na grobéh nakopičénega!
Te peze blišč ne miče tukaj spečih;
Miljone pak utešil bi živečih.
Kaj britkih solz bi z njim se posušilo!
Kaj bede ran obupnim zacelilo!
Tu zadostuje boren križ lesen;
Ko ta strohni, drevesca vrh zelen.

Kdor išče tukaj ljubljeno srcé,
Brez mramora gomilo najti vé.
I pod zelenja cvetno vejico
Poklekne tja na sveto mu zemljó,
I tiha solza kane iz oči
V spomin ljublenemu, ki v grobu spi ...

Počivaj prah predragega deteta!
Zbežé, kot šine misel, nagla leta,
I kmalo brzna ura prihiti,
Ko trudno moje truplo s tvojim spi.
O spančkaj, spančkaj. dragi deček zlati!
Naj čuvajo te angeli krilati!
Le malo še se z njimi poigraj!
Uživaj večne sreče mili raj!
Zapoje kmalo moj mrtvaški zvon,
Oprosti dušo mi zemeljskih spon,
Da večno s tabo združen, drago dete!
Bom gledal srečne nebeščane svete;
Užival s tabo tam nebeško srečo,
Pozabil vse bolesti rano žgečo. —
O spančkaj, spančkaj dragi deček zlati!
Naj čuvajo te angeli krilati!

Prošnja.

☉ Bog! ti, ki deliš življenja slasti,
Ki milijone ptic i rib živiš;
Ki travi i cveticam daješ rasti,
Ki milijarde črvičev rediš:
Gorečo prošnjo pevčevo usliši!
Trpinu narodu bolést utiši!

O, ozri se na revni narod mali,
Ki toliko tu doli pretrpi!
Od Mure tja do Adrije obali
Za bistva sveto pravo se bori. —
Za pravo nárave, ki črv ga vživa,
A človek, kralj svetá, ga ne dobiva.

Ti lilijam i rožam daš življenje,
Ti v zemlje krilu jekla moč gojiš;
Slovena gledaš ti, o Bog! trpljenje,
A strasti v prsih vruga ne vkrotiš.
Ozirom milostnim nas, Bog, uteši!
Iz sužnosti Slovene verne reši! —

Slovenec, Slovan sem.

Ótožnost tiha včasih me obhaja,
Ko vidim, da nas tujec zasmehuje;
Globoka žalost mi srcé navdaja.
Ko iz svetinj, nam častnih, se norčuje.
A žalost zopet mine, kajti vem:
Slovenec, Slovan sem.

A ko rojak od naroda odpada,
Ko mater sramotí i zaničuje,
Ko v srce jej izdajstva nož zabada:
Me sveti srd, obup me premaguje.
A spet umirim se, ker dobro vem:
Slovenec, Slovan sem.

Naj torej tujec nam svetinje smeši,
Naj izdajica rod naš zaničuje;
Mogočna ena svest mi srce teši:
Slovanstva vez mi dušo povzdiguje.
Zatoraj ne obupam, dokler vem:
Slovenec, Slovan sem.

Zahvala.

(Vitezu Trsteniškemu v spomin.)

Prvóboritelj, vitez, prejmi hvalo,
Ki čuti jo radóstno mi srcé!
Ti domoljubja čisto si zrcalo;
Ni strah i ne vihar omajal te.
Ko moštvo je nečastno spanje spalo,
Ti dvigneš se, i prapor zavihté,
Držiš ga kvišku mnoga vspešna leta,
Pod njim pak se slovenstva kal razcveta.

Med narodom tvoj glas iz zbora sluje,
Kjer brezobzirno bičaš vraga strast;
A smeh, zasramovanje te obsuje . . .
Pravični car deli ti plemstva čast. —
Na nebu že se tmina razsvetljuje,
Bodočnosti mi lepše vzbuja slast.
O prejmi pevčevo gorečo hvalo!
V spominu večnem bo imé ti stalo.

I hvala vam, ki vitezu sledite!
Kdo naj imena vas našteje vseh?

Ki narod ščitite i ga budite,
— Zapuščen stokal je dovolj v solzéh! —
Ki v pismu ga i v govoru branite,
Ko v sponah tlačén je, teptan na tleh.
Vi vruga strupnih strel se ne bojite,
V nevihtah kakor skala vsi stojite. —

I ti, o Bog! ki vladaš nad zvezdami,
Ki gledaš bêdo zemeljskih otrok;
Ki v solncu se žariš i ki nad nami
Razpel neba si sinjega obok;
Slovena, ki te molil je solzami,
Uslišal si pod jarmom tujstva stok!
Že zore lepši žar Slovenom sije,
V milijonih src ti hvale ogenj klije.

Mladini.

Ko pride Mozes z gore sinajске,
Z zapóvedmi med svoje ljudstvo stopa;
A ko med njimi vidi zlato tele,
Okolo ples izvoljenega roda:
Zablisne sveti srd se mu v očéh,
I v jezi, ki mu žge pobožno srce,
Z marmóra ploščo po maliku trešči,
Da odmevaje daleč jek ječí,
I marmor stare se, malik zdrobí.

O, da bi danas poslal bog proroka,
Ki bi uničil nam malikov silo,
Zdrobivši njih stotine, tisočine!
Pred temi vse globoko se priklanja,
Na njih oltarjih vse kadila vžiga,
Le njim moči najboljše posvečuje;
A kar je lepo, pravo, blago, sveto,
To se teptá z nogami, v prah se tlačí,
Da se malikov meč krepí i jačí.

Mladina ti! naš up, ti cvet narave,
Ki neoskrunjeno še imaš srce,
O prosim, slušaj moje te besede!
Ohrani srce čisto, vzvišene
Uzore si obrani i varuj!
Ne daj zaslepiti se čarnim bleskom,
Človeštva vredne čine pozabivši!
Malikom ne daruj, i ne posveti
Moči le temu, kar se v zlatu sveti!

Ne zabi lepe, svete domovine!
I ne sramuj se matere ljubeče,
Ki v groznih mukah te je porodila,
Ki te je ljubkovala i gojila!
Radosti deli z njo, z njo deli žalost
Nikdar je v tužnej stiski ne zapusti!
Z obličja briši grenke jej solzé!
O, ljubi zvesto njo! i ko umré,
Njen zadnji dih še tvoje bo imé.

Prijatelju.

Dan i noč i noč i dan
Le solzé i sanje;
Dan zaziblje v nov me san,
Noč mi plaši spanje.

Táko tožim i bedím,
Ko vse drugo spava;
V sanje zopet se vtopim,
Ko se svit zaznava.

V tihih sanjah hodim sam;
Kam, zakaj i kodi?
Tega praviti ne znam,
Boga vprašat hodi!

Boga vprašaj, vprašaj njo,
Kojo išče duša;
Vprašaj ti nevsmiljeno,
Mene ne poslušaj!

Pod lipo.

Truden ležem v senčico
Lipice dišeče;
Na me pada mileno
Cvetjiče duhteče.

Z lipe ptice vsmiljene
Tiho se glasijo;
Njih otožne pesmice
Časoma zaspijo.

Jaz zatisnem zdaj okó,
Trudno solzno oko;
V sanjah gledam ljubico,
K njej stegujem roko.

Bliža se smehljaje mi
Ljubica nezvesta;
Spet jo smem nazivati:
„Draga mi nevesta!“

Duša zopet jej želi
Gorko me objeti;
I pred bogom se roti,
Za me če živeti.

Usta k ustom hrepené
V sreči brez vse mere;
Le en sam trenotek še! . . .
Sraka se zadere.

Vstrašen planem na nogé;
Bog naj srako plača!
Tam, kjer spal sem, plazi se
Grozna, tolsta kača.

Josip Jurčič.

Josip, mili, dragi! Slave zvesti sin!
O, prerano truplo tvoje v grobu spi!
Srce blago, narod svoj nad vse ljubeče
I za narod vselej z narodom čuteče —
Pristno naše srce v zemlji že trohni,
Jad i vruga črt ga zdaj več ne boli.
Umotvorni duh pa, ki na veke traja,
Redka ljubav doma i čistost značaja,
Če uzor nam biti za vse večne dni.
I ne jekla moč, vihar ti ne zdrobi
Častnih del pomnika — več en ti spomin!

Angležinji.

Dolgo lice,	Konje ljubiš;
Véliko srce,	Vendar lisica
Talmizlate lasé;	Te nad vse veseli;
Dolge roke,	Hajd na vranca!
Velike noge	Laja lisjaček
Imaš, da spiš stojé.	Nekje v Ameriki.

Skopuhu.

Ti stara, vela, suha, prhka veja,
Ki na življenja zélenem drevesu,
Obraščena rujavosivim mahom,
Mršáve sloke prste v zrak moliš;
Ki noč i dan pred smrtjo trepetaje
Zelenja krčevito se oklenjaš,
Ko sapa od severa pohlidi:
O, kaj te veže, miče do življenja,
Ti trohla slika, zemskega trpljenja?

Zapuščenim udovam i sirotam
Izpuliš s silo zadnji ti vinar;
Ne ganejo te njih solzé, ni prošnje;
Vsaj je strohnel ti v srcu slednji čut.
Ti le nabiraš, grabiš i kopičiš,
Kakor da češ živeti večne dni.
I vendar že stojiš na robu groba,
Kjer skoraj rumenjacom rečeš „srečno“!
Od vseh zapuščen, klet i zabljen večno.

Je res brezmejna slast v pogledu zlatov?
Ti ves so tvoj zaklad, vsa tvoja sreča.
Varuješ je, na usta je pritiskaš,
Ljubkuješ je i greješ je na srcu,
Kakor piščéta koklja pod peruto.
O pij, uživaj slast mamljive sreče!
Le srebaj v dolgih, polnih jo požirih!
Pred vrati že pohlepen trop se tlači,
Za tvoje zlato v črno se oblači.

Detetu.

Dete, detice sladko! spančkaj, spančkaj!
Gorki žarek življenja, ki te obseva,
Naj te krepí! človekoljubja iskro ti vcepi,
Dete, ljubljeno dete!

Strček! ti ne poznaš še strastnih bojev,
Brezobzirnih i ljutih, ktere bojuje
Z uma i jekla mečem rod človeški za pravo
Bistva ali nebistva.

Dete, detice sladko, glej! nad tabo
Čuje matere mile slast i ljubezen,
Matere čut in otca čelo temno i trudno
Noč i dan prebedeče.

A ko odpréš oči nebeško jasne,
Up iz njih mu migljá, razvedri mu čelo,
Tužnih razgladi lic globoke gibe i grbe
Otcu, skrbnemu otcu.

Črt po zemlji divjá i srd razsaja,
Boj, umor uničuje svéta rodove;
Tvoje okó mirú je, tihe sreče zrcalo,
Slika rajske radosti.

Glavo dviga zavist, napuh ošabni,
Prémoč se napihuje, laž se šopiri,
Kan i sebičnost zadnje nežne čute zatira,
Čute bratstva, človeštva.

Tebi, detice sladko! zibel svét je;
Dalje tvoja nemožna roka ne sega,
Dalje nedolžna misel tvoja zdaj še ne meri,
Dete, detice srečno!

V tvojih milih očes globini čistej
Vir poguma za boj očetu izvira;
Zoper krivico boj resnice, prava, poštenja,
Boj za lepšo bodočnost.

Dete, detice sladko! spančkaj, spančkaj!
Gorki žarek življenja, ki te obseva,
Naj te krepí! naj domoljubja iskro ti vcepi,
Dete, ljubljeno dete!

Ljubezni sovražnikom.

Da ljubim le eno, se prav mi ne zdi,
Ker božja beseda drugače uči;
A če jih več ljubim, jezite se vi,
Ker čut vaš zavistni drugače veli.
Kar koli počenjam, vse nič vam ni prav,
Ker vsemu protivi vaš um se nezdrav.
Kako tesnosrčni, pristranski ste vi,
O svètniki slepi! odprite oči!
 Obdaja se luna z množino zvezdic,
 I solnce poljublja obilo cvetic,
 I bog, ki je stvaril več žen i deklet,
 Manj môž i mladeničev pózval na svet,
 Ta bog bo vsaj vedel, kaj svetu je v prid,
 Ne da bi se hodil k vam v šolo učít.
A vi modrijani, ki tropič ste smel,
Pritožite bogu se! — bo vas vesel. —
Bogá, ki je vstvaril nam um i srcé,
Ki vdihol je čute ljubezni nam tje —
Poučíte njega, saj vam je pogum,
Da stvari drugače nam sree in um. —

Gotovo usmili se on teh devic,
Teh samskih, nedolžnih i ljubkih cvetic.
Brez rose nebeške jim lica bledé,
Brez iskre nebeške jim srea vené. —
Ljubezen objema človeški naj rod,
Ljubezen ga vlada i vodi povsod!
Ljubezen uzorna nebeška je hči,
Ki grenko osodo človeštvu sladi.
Vzemíte ljubezen iz krogov svetá!
Pustoš i divjota bo ondi domá. —
Če ogenj še sveti vam v prsih gori,
O, čuvajte zvesto zemljani ga vsi!
Ko gine ljubezen, vsak mine uzor,
Šopiri pa črt se i kan in umor.
O ljubite, ljubite! dok vam je moč;
Brez iskre ljubezni je svet nemogoč. —

Napitnica.

Bratje, prijatelji!
V kupici se žari
Vinca zlató.
Vino slovensko je,
Drage nam sad zemljé,
Pristno blagó.

Kupo si brat nalij!
Pij ga, prijatelj, pij,
Vince sladkó!
Vino skrbi podi,
Žalost i jad vtopi
Vince rujnó.

Čiste v njem iskrice
Vró iz dna kupice
I se žaré:
Zvesto, ljubeč gorko
Vse kar je slavjansko,
Bodi sreé!

Vince naj skrb spodi,
Žalost naj utiši,
Vmiri bolest:
Eno naj svest budi,
Svest, da smo Slavjani,
Bratstva zavest!

Kupo si brat nalij!
Pij ga, Slovenec, pij!
Ljubiš ga, znam.
Pridemo v oni svet,
„Prazna bo tamkaj klet,
Suša bo tam.“

Torej prijatelji!
Dokler nam dan dani,
Pijmo vincé!
Trči še ti z menoj!
Brat sem slovenski tvoj,
Zalo deklé!

Bratje, prijatelji!
Pijmo ga brez skrbi,

Prosti nadlog!
Glasno zapojmo vsi!
„Živeli Slavjani!“
Živi nas bog!“

Jesen.

(Lamartine.)

Pozdravljam, log, v zelenja zadnjaj te opravi!
Listjé, ki rumeniš po tleh raztrešeno!
Vas zadnje lepe dni! otožni kras v naravi
Pristaja žalosti i ljubi ga okó.

Sanjaje stopam sam i pot sledim samotno;
Še enkrat hrepenim i zadnjič gledati
Bledeče solnce to, ki le z lučjo slabotno
Še komaj pred nogó mi loga noč jasni.

Da! v teh jesenskih dneh, ko priroda umira,
Močnejše miče me zagrnjen njen obraz.
To znanca je slovó, ki na smehlaj nabira
Še ustni, preden je zatísne smrti mraz.

Takó, ko čem življenja óbzor zapustiti
In objokujem up uničen dolgih dnij,
Še ozre se okó; zavistno če motríti
Še enkrat sreče slast, ki vžívalo je nij.

O zemlja, solnce, dol, narava sladka, krasna!
Na robu groba še sem dolžen vam solzó.
Vonjave poln je zrak; kakó je zarja jasna!
Umirajočim solnce je nad vse lepó!

Do kaplje bi sedaj, do dna bi htel zavžiti
To kupo mešano žolcéem i nektarjem.
V te kupe dnu, kjer sem imel življenje piti,
Žnabiti kapljico strdi še najti smem.

Žnabiti čas bodoč še hrani v milem krilu
Povratek sreče, ktere upati več ni;
Žnabiti ena duša v množice številu
Umeje dušo mi ter mi odgovori. —

Ko cvet osuje se, vonjavo dá zefiru,
Življenju, solncu — to njegovo je slovó.
A jaz umrem, i duh moj se izdahne se v miru,
Kot razpuhtí se tužen glas melodično

Prava ljubezen.

Ljubezen! hči nebeška! rajske sreče slast!
Kdo čutil hrepeneč ni tebe v dnu srcá?
Ljubezen! moč mogočna, čudežna oblast!
O, kje na svetu nemaš ti svečénika?
Beseda sladka! ti prešinjaš vse stvarjenje!
Nebeški čut! ti povišuješ vse življenje!

Ljubezen! ti si stvarila morjé, zemljó!
Rodila ti si prve rože nežni cvet!
Ti zvezdami obsjala krasno si nebo!
Ti z luno, solncem si odivila nam svet!
Ti dvignola življenju prve si peruti!
Ti vžgala iskro si, da v prsih srce čuti!

Ljubezen! ti, nedolžnih mladih duš uzor!
O blagi, nepopisni, sladki čut srcá!
Ti kupa si medú, napolnjena odvzgor!
Z njo rajsko srečo bog okusiti nam dá.
A žal da ta radost nebeška ni trpeča!
Izgine slast medú, premine raja sreča. —

Ljubáv plemenitejšo, slajšo jaz poznam,
Ljubezen vzvišeno, ki divna je nad vse ;
Ljubezen, ki bogov podobnost daje nam,
Ki dviga nad doline tužne, nas zemljé.
Le ta ljubezen trajna, prava je edina :
Njo čuti zvesta mati — draga domovina.

Sebičnosti le ta ljubezen ne pozna,
Le ta nevarnosti premosti vsak prepad ;
Iz krempljev levovih otmé otročiča,
Ljubezni svoje iz ljubezni ljubi sad.
Poveličujem te, najslajša vseh sladkosti !
Ljubezen materna, najlepša vseh kreposti !

Mladenčeva roža.

Uzor mladostnih, nežnih let
Spomladi neizkušeni cvet,
— Mladenič — vrtič je gradil
I razne rože v njem sadil.
Vse rože so zazelenele,
I kmalo vse so krasno cvele.

Ves dan, vsak večer, pozno v noč,
Posvečevaje vso jim moč,
Mladenič rožam le živi,
Zaliva, trebi, je goji,
Oživlja listje jim veneče,
Ko poslovi se solnce žgeče.

Danica še vgasnila ni,
Še jutra svit se ne žari,
Mladenič, sobico pusteč,
Že k rožam v vrt hiti skrbeč.
Še solnca prvi žar ne sije,
Mladenič roso rožam lije.

Ko solnce izza gor vskipi
I žarno strop nebá zlati,
Ne miče njega krasni svet,
On rož le občuduje cvet,
Ki svežih lic pred njim stojijo
I v mladem jutru se bliščijo.

A ene rože čarobnost
Oklenja srečno mu mladost;
Krasota njena, nežna rast
Mu vzbuja nepoznano slast;
Za njo se srce mu ogreva,
Njo išče, ljubi, njo opeva.

Brez nje živeti več mu ni,
Po njej mu duša hrepeni,
Za njo okó mu skrbno zré,
Na svetu ona mu je vse;
Le njej daruje vse življenje,
Vse misli, čute, hrepenenje.

Mladenič ni dorastel mož,
Ko zabil drugih vseh je rož;

Za svojo rožo le gori,
Edino rožo to slavi,
Le z njo povsod si prsa diči,
Nje cvet mu trop skrbi uniči.

Bolesti, jada ne pozna,
Radosti mu srcé igra,
Ko gleda rože cvet i sad,
— Cvetočo mater oče mlad. —
Presrečen zbira sladko cvetje,
Da dóma jej sladí zavetje.

A roži ličica bledé?
Kaj zjeda mlado jej srcé?
Življenje črv jej skrit greni,
Nje bujni, nežni cvet vení.
Blesteče rože kras umira . . .
Bolest brenčí mladostna lira. —

Samo.

Končan je boj, odloženo orožje,
Nikjer sovražnikov sledú več ni;
Njih mrtva trupla krijejo obnožje
Bregóv, ki zora jim glavé zlati;
Utihnolo sovražno je kopito,
Nehalo divje klanje je srdito.

I Samo, krasna viteška podoba,
Velik, krepkejši nego trdni hrast;
Slovanov kralj, ki diči ga zvestoba
Podanikov, ljubezen, slava, čast:
Stoji med zmagonosnimi krdeli,
Po ramah padajo lasjé mu beli.

Slovesno dvigne kralj rokó desnico,
Mirú trobenta glasno zadoní;
Bogovom užge sam darov kopico;
Nje dim, bogovom mil, v nebó puhti;
A izza gor žareče solnce vstaja,
Ko starašinam kralj rokó podaja. —

Rokó možaka v známenje zaveze,
Ki ves slovanski rod objema naj!
Uniči naj kalí sovraštva, jeze!
V ljubezni druží brate vekomaj!
I ko pozdravi vse, prisega glasno,
Nad njim prisego sluša nebo jasno:

„Vse, kar je blago, vzvišeno i sveto,
To kralju vašemu vodilo bo;
Srcé, za vašo srečo, slavo vneto,
Bo v miru vas i v vojski ljubilo.
Močí napnímo! narod smo mogočni;
Bučele v miru, v boju levi močni.“

„Ne toči solz več tužna majka Slava;
Otroke svoje vse objeti sme;
Ne krati več nam vrag narave prava:
Slovanstvo cveti i razvijaj se!
O večna hvala, mili nam bogovi!
Zjedinjeni smo Slave vsi sinovi.“

Stotisoč tu junakov se odkrije,
Stotisoč mečev v soleu se blišči;

Gromade plam se proti nebu vije,
Od ust do ust molitve glas doni:
„O, večna hvala, mili nam bogovi!
Zjedinjeni smo Slave vsi sinovi!“

Menih.

V deželi Nizozemskoj, kjer lepi Ren šumi,
Iz starodavnih časov siv samostan stoji.
Menihi v njem živeli so blagi, ljubljeni;
Berači so gostili se tam i slavljenči.

Sloveči Rubens nekdej obišče samostan.
Po dolgem koridoru v obednico peljan,
Se hipoma ostavi i nem tja v steno zre
Na sliko Magdalene Marije grešnice.

Molčé, strmé jo gleda, kako pred njim kleči
Kakó okó skesáno se v solzah jej topi;
Glavó jej diči lasi valov nevsahljiv vir,
V obličju pak se slika jej up i rajski mir.

Mrmraje frater čaka; a v sliko zatopljen,
Ne sliši fratra Rubens, h kosilu povabljen.
Ta zdaj se mojstru bliža i prosi ga, da gre;
A Rubens se ne zdrami, molčé tja v steno zre.

Ko konečno se mojster nalik iz sanj zbudi,
Umetnika zakličé, poznati ga želi.
Nikdó ne odgovarja, slikarja ne pove;
Imena nema stena umetniku ne ve.

Po priora zdaj pošlje; ta, kakor stena bled,
Prikaže se počasi osupnjen i zadet.
I Rubens za slikarja popraša ga imé;
A usta priorova se ne odpró, molčé.

Zdaj Rubens prosi, moli, prisega se roti,
Da večja čast i slava nikjer mogoča ni,
Nego je večna slava, ki v sliki tej še spi;
Ta umotvor slikarju čast večno podeli.

A prior nem ostane i grize ustnici, —
Ko vhip se blede lice mu v ognju zarudi.

Tu mojstru se priklone i v celico hiti,
I v Ren skoz okno barve i čopič zavihti.

Na trda tla poklekne, vesel časti bogá,
Ki rešil ga je puhle gizdavosti svetá:
„Le tebi večna slava, moj Bog i moj gospod!
Mi slabi smo črviči, tvoj borni zemski rod!“ —

Najlepši zaklad.

Here they are. I have
saved my treasure.
O. Goldsmith.

Na skalnatoj obali razválina stoji,
Kjer Dunav veličastni šumé se tja vali;
Tu blesketal se v solncu nekđaj ohol je grad,
V njem bival blizu Turske krščan, Slován bogat.

Imel je blago ženo, nje srce vse časti;
Imel je hčer prekrasno, ki daleko slovi.
Hči videla pomladi je komaj trikrat pet,
A viteški mladenič že vsak za njo je vnet.

I poleg lepe hčerke igral je bratec mlad,
Skakljal je po livadah, nabiral cvet i sad;
A sestra, rajska slika varuha angela,
Zdaj kliče, nežno svari, zdaj mu rokó poda.

I ko večerno solnce na gradu križ zlati,
I na oboku neba se zarja zažari,
Sta doigrala sestra i nje ljubljéni brat,
Zapuščata livade i vračata se v grad.

A tu jeklena roka zasači divno hčer,
En krik, en vik obupen — i več je ni nikjer;
A deček, bled, preplašen, kakor pregnana zver,
Do grada naglo teče, prispé do glavnih dver,

Tu „otac! mama!“ vikne, da v gradu zaječi;
Opešan pade, vzklikne: „Bog! sestrice več ni!“
I oče praša, prosi, a fantek se ihti,
I pol z rokami kaže, kar pol izgovori.

Zdaj sname oče puško, opaše dragi meč;
Zajaha konja belca, ga kakor blisk podéč;
I prav na turskoj meji roparje dohiti,
I z njimi v boj obupen, krvav se boj spusti.

Na prvega nameri . . . v krvi leži ubit;
Po drugem z mečem mahne, razkolje ga srdit;
I tretjega zabode, da zgrudi se na tla;
Raz konja nezavestna z njim pade deklica.

Zdaj burje piš nastane, hrastovi se šibe,
Valove Dunav meče, šumi, buči i vre;
Čelado sname oče i valček v njo vlovi,
Ko hčerko z njim pomôči, vrnó se jej moči.

Ta otca se oklene, molché se ga drži,
A burja se poleže, večernica blišči;
Zdaj oče hčerko k sebi na konja posadi,
V objemu ljubke srečen v svoj grad domú hiti.

Ko gradu se približa, ga že pokriva noč;
Raz konja sname hčerko, ta biser svoj cvetóč;
Z njo h gradu gori stopa ponosom, vsaj peljá
V naročje ljube žene otroka dragega.

A ko dospé do stopnic, nebó se zažari,
Iz strehe plamen švigne i v ognju grad stoji;
Na vrata s puško trešči, železni klin spusti,
Iz ognja ženo reši i h hčerki z njo hiti.

Sedaj v obupu tihem objamejo se vsi,
I grad, titanska baklja, puhti, pokljá, gori;
A kakor grom z obnebja, ki trešči v jasni dan,
Zavpije bleda mati: „Moj otrok, moj Milán!“

In oče, lev v obupu, se v ognja žar spusti,
Kjer deček zla ne sluti i v sladkem miru spi;
Z močjo odpahne vrata, sè srčkom vèn beži,
Za njim se vdere streha, i Dunav zabuči.

I razoglav pred bogom, otroka gor držéč,
Spusti se na kolena, med svojimi moléč:
„Sedaj, moči sovražne, končajte kar imam!
Zaklade sem najdražje otel, iztrgal vam!“

Gorotan.

Slavni Gorotan, pozdravljam te!
Krasni Gorotan proslavljam te!
Prvič stopam danas ti na draga tla,
Prvič zrem očaran veličast gorâ,
Gledam svéžest zelenih planin,
Berem cvetje divnih ti dolin,

Občudujem jézer čárobnost,
Opazujem naroda krepost,
Naroda slovenskega vrline,
Pomilujem njega bolečine. —
Bratska zemlja, ti, moj dragi up!
Prejmi srca bratskega poljub!
Srca, ki za narod tvoj živi, umré,
V sveti boj za brata sveto pravo gre. —
Slavni Gorotan, pozdravljam te!
Krasni Gorotan, proslavljam te!

Ob jezéru na Otoku
Rojstni dan, cesarju v čast,
Starčku vzbuja in otroku
Čut radosti, srca slast.
Vse z veseljem slavni dan pozdravlja,
Srečno vse se praznično opravlja,
Vse hiti k Mariji „na Otoci“:
Starčki i možje i žene in otroci;
Vsaka hiša srečni dan praznuje,
Slavnosti se djanski vdeležuje.
Kakor sinji jézera valovi,
V cerkev ljudstva se valé rodovi.

Tam Marijo molijo goreče,
Da izprosi carju dneve sreče —
Carju, slavni diki Avstrije cesarjev,
Avstrije ljubimcu, vzoru vseh vladarjev.
Njemu v blagor srca v ljúbavi goré,
Njemu v blagor želje src v nebó kipé.
Krasni Gorotan, pozdravljam te!
Slavni Gorotan, proslavljam te!

Blizo mične cerkve na Otoku
Raste stara lipa veličanska.
Lipa živa priča je slovanska;
Vse se čudi davnih dnij poroku. —
Ko zefiri z listjem jej igrajo,
O srečnejših časih z njoj šeptajo:
Méni gledati pod njo sobranje
Slavnih slobodnih slovenskih starašin,
Méni slušati posvetovanje
Slávjanskih pradedov zarod njih — trpin.

Čuj! med listjem lahni vetriči pihljajo!
Glej! pod lipo rádostni možje igrajo!
Lepe, ravne, krepke so postave;
Gorotanski so sinovi Slave.

V cerkvi srca so kipela za cesarja,
Za dobrotnega, pravičnega vladarja;
Zdaj pak z igro se radujejo,
S petjem slavni dan praznujejo. —

Ura poludne odbije,
Zvon v zvoniku zadoni;
Petje, igra obmolči,
Moštvo pa glavé odkrije.
Glas povzdigne en možak,
Drugi vsi ponavljajo;
Glas slovenski, glas krepák —
Boga z njim proslavljajo.
Končno se spominjajo cesarja,
Dragega, ljubljenega vladarja. —
Ko dovršena krščanska je dolžnost,
Začne spet se petje, igra i radost.

Slavni Gorotan, pozdravljam te!
Krasni Gorotan, proslavljam te!
Narod tvoj je zdrav, krepák i blag;
Narod bogu i cesarju vdan.
Narod tak je bogu, carju drag;
Narod biti tak ne sme tlačán!

Narod, ki cesarja ljubi i bogá,
Ki mogočna ta zavetnika ima;
Narod, ki, dolžnostim svojim zvest,
Čuti v sebi prava moč i svest:
Narod tak pogina se ne boj!
Svitile zvezde jamčijo obstanek tvoj! —
 Naj vihrajo vsi vetrovi!
 Strasti vse v valovih vró!
 Naj morijo se rodovi!
 Žrela pekla se odpró!
 Naroda, ki bog 'i car ga štiti,
 Ne uničijo naklepi siloviti. —
Slavni Gorotan, pozdravljam te!
Krasni Gorotan, proslavljam té!
Vzbujaj se i vstajaj, narod moj!
Slava zove te, vladar te kliče tvoj!
Minol čas je spanja, sužnosti, trpljenja!
Prišel sladki je trenotek prerojenja!

Glavo dviga, dvomi, se zaveda . . .
Ves začuden motri prizor novi.
Bratov trop okolo sebe gleda;
Slave ga pozdravljajo sinovi.

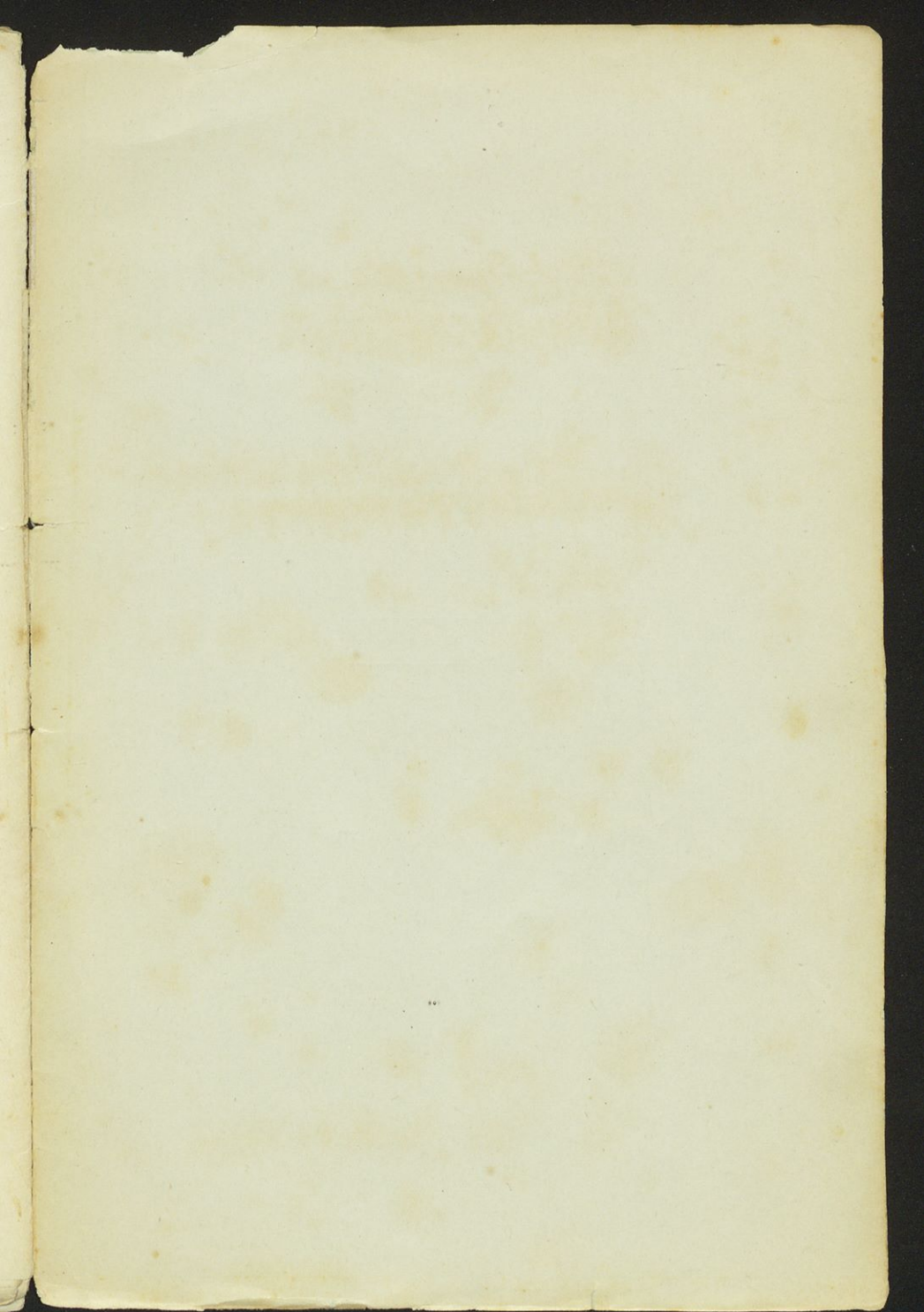

00000518003

Mati Slava srečna ga objemlje,
Sina dragega slovanske zemlje.
Ne obupaj! vstani, dragi narod moj!
Zvesti bratje jamčijo obstanek tvoj!
Krepko za-te vrli ti stojé junaki,
Kakor tvojih gor nezmajani orjaki. —

Z nami zdaj si zopet združen,
Rod slovenski, narod tužen!
Proč solzé! na dan! na delo, narod moj!
Varno plava med valovi čolnič tvoj!
Prejmi, prejmi srca bratskega poljub!
Ti, moj dragi narod! ti moj sladki up! —
Slavni Gorotan, pozdravljam te!
Krasni Gorotan, proslavljam te!

C. k. vseučiliščna tiskarna „Styria“.